

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Titvlvs XLIV. De custodia Eucharistiæ, Chrismatis, & aliorum
Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

TITVLVS XLIV.

De custodia Eucharistiæ, Chrismatis, & aliorum Sacramentorum.

CAPUT I.

Innocentius III. In Concilio (a) generali.

STatuimus, ut in cunctis Ecclesiis Chrima & Eucharistia sub fidei (b) custodia, clauibus adhibitis conseruentur, ne possit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, vel (c) nefaria exercenda. Si verò is, ad quem spectat custodia, ea incautè reliquerit, tribus (d) mensibus ab officio suspendatur: & si per eus incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori subiaceat ultioni.

NOTÆ.

1. (a) **G**enerali.] Lateranensi videlicet, can. 20. ubi reperitur textus hic, & in cap. 2. de baptismo, in 4. collect. de quo Concilio egi in cap. 1. de summa Trinit. & hujus canonis meminit Concilium Frising. celebratum anno 1440. can. 18. Item precipiendo mandamus, ut secundum constitutionem Lateranensis Concilii Eucharistia, & oleum sanctum sub fidei custodia, & reuerentia debita, clauibus adhibitis conseruentur, ne possit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, & nefaria exercenda.

(b) **Fidei custodia.**] Sub sigillo, dicitur in cap. sanè, de celebrat. Missar. Consonat D. Franciscus episc. 13. ibi: *Utrum corpus Christi in loco pretioso ponatur, & consignetur.* Cujus obligationis ritum illustrat Cironius in notis ad textum in d. cap. sanè.

2. (c) **Horribilia, vel nefaria.**] Fideles olim Chrimate utebantur pro medela in suis infirmitatibus: quem morem à Sanctis Patribus didicerunt; nam aliqui sancti viri, qui dono curatio- num diuinà gratià præditi erant, ne sibi sanita- tum solatia tribuerentur, sed diuinæ virtuti, ac beneficio, infirmos oleo per sacerdotem benedicto inungebant. Sic fecisse S. Hilarionem meminit in ejus vita S. Hieronymus. Idem de Si- meone Stylita refert Theodoretus, & de Apha- tre Anachoreta. Etiam ejusmodi oleo Procu- lum Christianum curasse Severum Imperato- rem, testis est Tertul. ad Scapulam, nec non Se- verus Sulpicius lib. 1. de vita S. Martini, & dialog. 2. cap. 2. insignia miracula refert ab ipso B. Mar- tino facta olei benedicti perfusione super infir- mos. Sic sanctam Genovefam ægrotos sanasse, energumenosque liberasse ab infestatione dæ- monum, in ejus actis legimus: suaque ætate testatur Palladius fuisse complures Sanctos Ab- bates, qui morbos oleo benedicto depellebant. Quare fideles pro medicina cœperunt uti chris- mate: quem usum improbarunt Patres Concilii

Arelat. 6. can. 18. ibi: *Presbyteri sub sigillo custo- diant chrima, & nulli sub preteru medicina, vel cuiuslibet rei donare presument.* Mogunt. can. 27. ibi: *Presbyteri sub sigillo custodiant chris- ma, & nulli sub preteru medicina, aut malefici donare inde presument.* Pontific. Rom. sub tit. de offic. quinta feria in Cena Domini, ibi: *Subest Episcopus presbyteris atente, ut iuxta canonum tra- ditionem chrima, & olea ab ipso Episcopo in ea die consecrata fideliter custodiant, & nulli sub pre- teru medicina, vel malefici tradere presument, alias honore priuentur.* Rationem reddit D. Cy- prianus in serm. de unctioe chrimati, ibi: *Non hæc medendis corporibus est unctio instituta. Et sed virius diuina potentius operatur.* Oleum verò non ab Episcopo, sed à presbytero benedictum, posse in usum medicinale laicis concedi, censuit Ec- clesia, iuxta Innocentium I. episc. 1. Decret. cap. 18. ibi: *Oleo sancto posse uti non solum sacer- dotes, sed etiam laicos in suis, vel suorum necessi- tatibus.* Cui sententiæ subscripserunt PP. Syno- di Vormat. can. 72. ibi: *Sanè quoniam de hoc, sicuti de cæteris, consulere voluit dilectio tua, adie- cit filius meus Cælestinus Diaconus in epistola sua, sic esse à tua dilectione positum illud, quod in B. Apostoli Jacobi epistola est conscriptum: Infirma- tur quis in vobis, inducat presbyter, & orem su- per eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & suscitabit illum Dominus: & si in peccatis fuerit, dimittentur ei. Quod non est dubium, de fidelibus ægrotantibus ac- cipi, vel intelligi debere, qui sancto oleo chris- matis perungi possunt, quod ab Episcopo consecratum non solum sacerdotibus, sed omnibus, ne Christianis licet in sua, aut suorum necessitate ad ungen- dum. Illustrant Beda in cap. 6. Marci, Schac- cus fuscus in tract. de re unguentaria. Alii etiam ad alios longè deteriores usus, & maleficia lu- cro ipso chrimate abutebantur, veluti ad si- cro ipso chrimate purgationis iudicium. Synodus Mo- giunt. can. 27. ibi: *Nam criminosos eadem chris- mate unctos, aut potatos, nequaquam illo examine* depre-*

deprehendi posse à multis putabatur. Pœnit Romano. tit. 6. cap. 6. Burchardus lib. 19. Decreti. cap. 287. ibi: *Bibisti Chryisma ad subvertendum Dei iudicium.* Concil. Tribur. can. 4. apud Carnot. p. 11. Decreti. cap. 51. Synodus Turon. can. 20. & lib. 3. Capitul. Caroli. cap. 55. ibi: *Si presbyter chryisma dederit, ab Episcopo degradetur. & postmodum à iudice manum perdat, si propter iudicium subvertendum hoc fecerit.* Notarunt Novartus lib. 5. schedias. cap. 29. Lindembrog. in gloss. legum antiq. verbo *Chryisma.* Etiam temerario ausu ab impiis hominibus aliquando Eucharistiam subreptam fuisse tradit S. Chryostomus epist. ab Innocent. I. quam allegat Nicephorus Calixtus lib. 13. hist. cap. 19. & refertur in cap. significasti, el 2. de homicid. & ad maleficia, & amatoria, ut in cap. 3. de penit. & remiss. in 2. collect. ibi: *De muliere, que ut nobis significasti, cupiens viri sui ampliorem amorem sibi acquirere, suscepto corpore Christi, & in ore retento, cum viro osculum porrexit, & ipsum trajicere cum voluit, non potuit; sed postea versus est in carnem, cum tangeret iuxta dentes molares, & caro succrevit, & adhuc est in ore.* Fraternalitatem non possumus sanis dare consilium, nisi quod eam inducas, & compellat, ut tanta per condignam penitentiam, & bona opera satagat expiare delicta. Nempe credimus, quod si verè contrita fuerit, & penitentiam egerit condignam, & in pro ipsa ad eum oraveris, corpus Domini trajicere poterit, divinà gratiâ suffragante. Horrènas sunt quæ in hac parte referunt M. Delrius lib. 3. disquisit. mag. part. 1. quaest. 3. sect. 1. Bouguetius lib. de sortariis, cap. 60. Petrus Mamonius in flagello malefic. cap. 2. in fine. Barthol. Spina apolog. 3. de Lamiis, cap. 1. Theophil. Raynaud. tom. 6. tr. de Eucharist. cap. 6. num. 23. Unde ita diligenter PP. Concilii Lateran. in præfenti cavent, ut fideliter sub clavi custodiatur, ne possit temeraria manus extendi ad Eucharistiam, vel Chryisma. Ea autem verba, quæ sequuntur in præfenti rubrica, & aliorum sacramentorum, accipienda sunt improprie, & in lata acceptione pro oleo Extremæ Unctionis, & rebus, quæ sacramentorum usus deputatae sunt, de quibus in cap. 2. Chryisma enim, oleum, & similia, sacramenta non sunt, cum non perficiant, nec dentur in permanendo; sed tantum sacramentalia.

3. (c) *Tribus mensibus.* In Pœnit. Romano, tit. 5. cap. 11. de illis, qui non bene custodiunt corpus & sanguinem Domini, ita cavetur: *Qui non bene custodierint sacrificium, & missæ, vel aliquod aliud immundam animal comederit illud, 40. dies peniteant. Qui autem perdidit illud in Ecclesia, aut pars ejus ceciderit, & non inventa fuerit, 30. dies peniteat. Perfundens aliquid super altare de calice, quando offert, sex dies peniteat, aut si abundantius, septem dies peniteat.* Refertur in cap. qui non bene, de consecrat. dist. 2. Faciunt textus in cap. si quis per ebrietatem, cap. si quis per negligentiam, eadem dist. 2.

COMMENTARIUM.

4. **E**X hoc canone Concilii Later. sequens communiter deducitur assertio: *Eucharistia, & chryisma debent fideliter sub clavi custodiri, & contra facientes graviter sunt puniendi.* Probant textus in cap. tribus, de consecr. dist. 2. cap. officium, de offic. Archiepiscopi. Concil. Turon. 2. can. 3. ibi:

Corpus Domini in altari, non imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur. Et can. 4. ibi: Ut omnis presbyter habeat pyxidem, aut vas tanto Sacramento dignum, ubi corpus Dominicum diligenter recondatur ad viaticum recedentibus à saculo, quæ sacra oblatio tantum intincta debet esse in sanguine Christi, ut veraciter presbyter possit dicere infirmo: Corpus, & sanguis Domini proficiat tibi, &c. semperque sit super altare observata, propter viros, & nefarios homines: & de septimo, in septimum diem semper mutetur, id est, illa à presbytero sumatur, & alia, quæ eodem die consecrata est, in locum ejus subrogetur, ne forte diutius reservata, munda (quod absit) fiat. Vvornat. can. 5. ibi: Ut presbyter semper Eucharistiam habeat paratam: ut quando quis infirmatus fuerit, aut parvulus infirmus fuerit, statim eum communique, ne sine communi moriatur. Bituric. cap. 2. ibi: Quia corpus Domini per Ecclesias parochianas dicebatur nimia vetustate neglectum, statuerunt Episcopi in eodem Concilio, ut corpus Domini non plus servetur, quam à Dominica in alteram. Turon. 1. can. 20. Presbyteris injungendum est, ne sacrum chryisma foras conclave dimittant, ut à quolibet attingi possit. Mer. n. can. 3. Communi decreto statutum est, & hoc interdicitum à sancta Synodo nimum latum est, ut cuncti presbyteri libros, & sacerdotalia vestimenta suo Episcopo in proxima Synodo ostendant, & ut chryisma suum sub sigillo, & sera semper custodiant. Oxoniense can. 16. Provideant Archidiaconi, quod diligenter juxta formam Concilii generalis, Eucharistia, Chryisma, & Oleum sanctum salva sub clavis recondatur. Colonienf. 3. p. 7. cap. 16. Augustense can. 18. ibi: Hostia vitalis pro infirmorum viatico in loco mundo, ac honorato, accenso ad eum perpetuo lumine servetur. Trident. sess. 13. ibi: Consuetudo asseruatur in sacrario sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam seculum etiam Nicani Concilii agnovit. Heraldus Episcopus Turon. in suis Capitul. can. 56. Ut presbyteri Chryisma, Oleum, & Eucharistiam semper habeant, ut parati inveniantur. Concil. Ravennat. 2. tempore Clementis V. rubric. 7. Statuimus quod Eucharistia, Viaticum, sive Corpus Christi, Chryisma, Oleum sanctum, & Oleum infirmorum sic devotè, iudè, & secretè custodiantur, & reponantur in locis, aut sacrariis ad hoc deputatis, & aptis, quod ad ea non possit manus nefaria accedere, seu sacrilega, & maxime mulierum. Salceburg. temporibus Martini V. cap. 28. Statuimus, ut in cunctis Ecclesiis Baptismus, Chryisma, Oleum, & Eucharistia sub fideli custodia, clavis adhibitis, asserventur, ne possint ad illa manus temerariae extendi. Illustrant ultra congestos à Barbosa, & Grano in præfenti, Crepiti in summa, verbo Eucharistia asseruato. Cirronius in parat. ad hunc titulum, & in notis ad textum de celebrat. Missar. Barbosa de potest. Episcop. alleg. 22. Baronius anno 57. Majoris diar. anicul. fol. 265. Lantdmeter, lib. 2. de veteri mon. cap. 75. Buleng. adversus Casaub. diatrib. 3. cap. 38. Henao de Eucharist. discur. 16. Bellarm. tom. 1. contr. lib. 2. de Eccles. cap. 3. Saufay in Panopl. Sacera. p. 1. lib. 9. cap. 4. Fagunder in lib. 1. in 3. Decal. præcept. cap. 1. Novarinus lib. 5. de Anno, cap. 130. Anton. August. in epit. jur. Pontif. lib. 23. tit. 5. & lib. 24. tit. 6. Grethferus lib. 2. de cruce, cap. 33. Turrianus pro epist. Pontif. lib. 4. cap. 19. Rosvveidus in notis ad epist. 12. D. Paulini, pag. 147. Corjolanus in not. ad can. 3. Concilii Turon. 2.

Joan.

Joan. Dartis in tract. de Eucharist. cap. 18 per tot. Vicecomes lib. 1. de Missa ritibus, cap. 24. Conradus Kling. lib. 4. disp. cap. 20.

4.
Traditur
ratio dubi-
tandi.

Verum pro dubitandi ratione in presentem assertionem ita insurgo, & intendam probare, ritum servandi Eucharistiam in presenti titulo commendatum, alienum esse à facto Domini nostri, & à disciplina Ecclesiastica. Quoad factum Domini nostri ita profert Origenes, seu Cyrillus in cap. 7. Levit. homil. 5. Dominus panem, quem discipulis dabat, non distulit, nec deferri iussit in crastinum. Ergo si Dominus instituit tantum Eucharistiam, ut sumeretur statim, non verò aservaretur, non rectè ab Ecclesia Patribus jubetur custodiri. Quoad disciplinam Ecclesiasticam antiquam constat, jam ab Ecclesia enabulis Eucharistiam non aservari, sed peracto Missæ sacrificio consumi. Unde D. Clemens in epist. 2. jubet, ut tot ponantur in altari holocausta, quod populo sufficere posse videantur: si quid autem superfit post communionem, non servetur in crastinum. Immo Isichius lib. 2. in Levit. cap. 8. refert morem Ecclesiæ fuisse comburendi id, quod superfit ex sacramento Eucharistiæ. Circa quem auctorem illud notavit Claudius Espenceus lib. 2. de adorat. Eucharist. cap. 10: quod si is fuerit Isichius, siue Elytius, Presbyter Hierosolymitanus, & monachus, Gregorii Nazianzeni discipulus; siue Elychius Augustino contemporaneus, & Salonitanus Episcopus; siue Ilytius Gregorii Magni synchronos, Episcopus Hierosolym. & scriptor Latinus, ignorare non potuit vel ille, quid de hujusmodi reliquiarum, tum aservatione, tum etiam cultu suus Præceptor fenserit, neque quid antecessores observaverint, et si postea in Ecclesia Hierosolym. id usitatum non fuisse referat Hubertus Cardinalis in lib. contra Græcorum calumnias, quem refert P. Henao tom. 3. disputat. 29. sect. 26. In Ecclesia etiam Constantinop. cum plusculum de particulis Eucharistiæ reliquum esset, sacerdotes, pueros, Innocentes, ex eis, qui ad scholas, & ludum literarium ibant, accerlebant, eisque jejunis reliquias, quæ superfuissent, dabant absumendas. Quem quidem ritum confirmat vetus miraculum, quod referunt Niceph. Calixtus lib. 4. cap. 86. Evagrius lib. 4. Eccles. hist. cap. 36. his verbis: Cum puer admodum essem, & maxime à prima ætate in sacris edibus versari studio haberem, contigit tale quiddam delectis puer quoque viri religione Judæi, vitro conficiendo vitam tolerantis, aggregatus est. Puer is ibi diutius ultra solitam horam moratus, domum venit, & causam tardioris reditus, parentibus diligentibus eam inquirentibus, quod scilicet cum aliis pueris in ade sacra divinas partes edisset, renunciarit: pater re novè audita, furore percitus, fornacem, ubi vitrum conformabat, succendit, & puerum arreptum in eam, præacta flammâ suffocata, candentem coniecit. Porro mater ubi puerum diutius non comparentem quævisset, & non invenisset, urbem omnem circumvit, perquam acerbè plorans, atque lugens: & die tertio ad officinam mariti consistens, ingenti planctu seipsam lamians, prolixiusque ingemiscens, filium vocavit, atque ille maternâ voce agnita, responsum è furno dedit: tunc mater hostio furni fracto, cum miraculo maximo in medius prunis puerum stantem vidit, ita prorjus incolumen, ut nec capillum quidem flamma leserat:

ubi causam incolumitatis quævis, mulierem quandam illustrem, purpurâ amictam solâ frequentius ad eum venisse, aquam sibi infundisse, & flammam ei appropinquantem extinxisse, cibum etiam cum esurisset, præbuisse, dixit. Hæc postquam Justinianus cognovit, puerum cum matre divino regenerationis lavacro adhibuit, Deoque dicavit. Patrem, qui Christianorum sacra suscipere non sustinuit, veluti parricidam, in surum arborum, proinde atque in crucem egit. Hoc etiam miraculum referunt Greg. Turon. de gloria Martyrum lib. 1. cap. 10. Sigebertus Gemblacensis ad annum Domini 552. Odo Cancel. Parisien. serm. in Dominic. 25. post Trinit. nisi referamus eam consumptionem ad reliquias Eucharistiæ jam servatas, de quibus in Concilio Maticon. 2. can. 6. ita cavetur: Quæcumque reliquias sacrificiorum post peractam Missam in sacro superfederint, quartâ, vel sextâ feriâ immittentes ab illo, cuius interest, ad Ecclesiam adducantur, & indico eis jejuniis, eandem reliquias conspersis vino suscipiant. Referunt Espenceus lib. 2. de Eucharist. cap. 10. Raynaud. de Agoneo, cap. 14. dubit. 1. P. Henao tom. 3. de sacrif. Missæ, disp. 29. sect. 26. Tandem augeatur hæc dubitandi ratio ex canone 3. Concilii Cæsaraug. ibi: Eucharistiæ gratiam si quis probatur acceptam in Ecclesia non sumpsisse, anathema sit in perpetuum. Concilium Tolet. 1. can. 14. ibi: Si quis autem acceptam à sacerdote Eucharistiam non sumpsit, velut sacrilegus propellatur. Ergo quia non licet Eucharistiam servare, sed statim dum consecratur, consumi debet.

Qua dubitandi ratione minimè obstante, vera est præsens assertio, per cuius expositionem sciendum est, Calvinum, Petrum Martyrem, & Illyricum, censuisse tunc solum panem & vinum esse sacramentum, dum comeditur, & bibit; sicut aqua baptismi tunc solum continet sacramentum, dum corpus abluit. Unde negant, servandam esse Eucharistiam, quasi hoc sacramentum non sit respermanens: quos doctè refellit Bellarminus lib. 4. de Eucharist. cap. 1. præcipuè ex veteri usu servandi Eucharistiam, quem ut probemus, supponimus à primis Ecclesiæ sæculis moris fuisse Eucharistiam in sacro servare, ut faciliè deducitur ex D. Clemente lib. 8. constitut. cap. 13. in alia editione cap. 20. ubi jubet, peractâ communionem, quod superfit de corpore Domini, reponi Diaconis cum debita reverentia in pastophorio. Quid autem sit pastophorium, explicat D. Hieronymus in comment. super Isaiam, cap. 22. ubi ait, pastophorium significare tabernaculum, seu thalamum, ubi templi Præpositus habitat: & idem Sanctus in epist. ad Rusticum, laudat sanctum Exuperium Tholosæ Episcopum, eo quod ob inopiam voluntariam cogretur Christi corpus in canistro servare. Et in Concilio Turon. celebrato anno Domini 570. ut vult Binius in ejus notis, seu 567. ut probat Sirmundus cap. 3. cavetur, ut corpus Domini in altari non imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur. Pro cuius canonis intellectu prænotandum est, Eucharistiam olim plectunque in altari recondi in columbis aureis, vel argenteis super altari appensis: cuius ritus vetustissimum monumentum extat in vita S. Basilii ab Amphilochio Iconi scripta, ubi refertur, Sanctum Missam celebrasse, & panem in ea consecratum in

tres partes divisisse; quarum unam cum timore communicavit, alteram columbæ aureæ super altare pendenti imposuit. De his columbis, & earum in Ecclesiis usu extat sequens testimonium in 5. Synodo, *act. 1.* Quærentur clerici, & monachi Antiocheni contra Severum ejus urbis non jam pastorem, sed lupum: *Nec sanctis ille pepercit altaribus, nec sacris vasis, ea constans, & suis similibus erogans. Præsumptum est & hoc ab eodem, & Beatissimi, nam columbas aureas, & argenteas in formam Spiritus sancti super divina lavacra, & altaria appensas, unâ cum aliis sibi appropriavit.* Relegit hanc quærimoniam in 2. Synodo Nicæna, *act. 5.* Antonius Monachus, ut refert Claudius Espenceus *lib. 2. de ador. Eucharist. cap. 5.* & plura de his columbis adducunt Rosweidus in *not. ad epist. 12. D. Paulini. Saufay in Panopl. Sacerd. lib. 9. cap. 4.* Novarinus in *agno Eucharist. lib. 5. cap. 55.* Baronius *anno 57. num. 152.* Item in turriculis, seu turribus pretiosis Eucharistia reponebatur, de quibus Gregorius Turon. *de gloria Martyrum. cap. 86.* Tempus ad offerendum sacrificium advenit, acceptaque turris Diaconus, in qua ministerium Domini corporis habebatur, &c. S. Remigius in suo testamento apud Flodoardum *lib. 5. hist. Rhem. ibi: Illud quoque vas aureum decem libraram, quod mihi sepememoratus Dominus Clodoveus Rex donare dignatus est, tibi hæredes mea Ecclesie supra memorata (Rhemenis scilicet) jubeo turriculam & imaginatum calicem fabricari.* Ubi licet aliqui legant, turribulum, tamen legendum esse turriculam, post Brissonium probat Saufay *d. cap. 4.* Facit idem Flodoardus *lib. 2. cap. 6.* dum de Laudone Archiep. scribit: *Turrim quoque auream, quam ad votum suum fabricari fecerat, super altare posuit S. Maria Rhemensis Ecclesie, & patenas tres.* Postea cepit servari corpus Domini in pyxide, ut hodie custoditur, quæ debet esse benedicta, ut latè probat Henao de *Eucharistia d. disput. 16.* Patres ergo Concilii Turon. *in d. can. 3.* docent, ut sacrosancta Eucharistia non in eodem cum reliquis imaginibus loco, in altari ponatur; sed in peculiari, nempe sub cruce Domini: ut enim ipsa Domini crux in præcipuo altaris loco statuebatur tanquam omnium imaginum præcipua, ita par erat, ut ipsa etiam sacratissima Eucharistia præcipuum locum obtineret, sub ipsa videlicet cruce: docuerunt Corjolanus in *notis ipsius canonis. Grethserus de cruce lib. 2. cap. 33.* Landmeter, *lib. 2. de veter. cleric. cap. 75.* Saufay *ubi proxime, Vinus, & Sirmundus ubi supra.* Et non probabiliter conjectatur Binus in *notis ad ipsum canonem 3.* Felicem Episcopum Bituric. qui in illo Concilio subscripsit, ad sacratissimam Eucharistiam servandam curass. fieri instar turris vas aureum. Perelegans illud, quod Venant. Fortunat., celebravit, & descripsit subsequenti epigrammate ad Felicem Bituricens. in turrim ejus:

Quam bene juncta decent sacrari ut corporis Agni,

Ingens margaritum ac aurea dona ferant:

Cedant chrysolitis Salomonis vasa metallis,

Ista placere magis ars facit, atq. fides:

Quæ data, Christe tibi Felicis munere, si essent,

Qualia tunc tribuit de grege Pastor oves.

Et cujus tu corda vides, pietate coequas,

Par vide merito qui dedit era duo.

Commendatur etiam à Sancto Hieron. *epist. 4. S. Exuper. Tolosan. Archiep. qui tempore exund. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III, Pars II.*

dantium barbarorum, ne istiusmodi vasa sacra illorum rapina cederent, ipsa in usum pauperum conflarat, canistro vimineo, & vitreo calice corpus Domini portans. Etiam non nisi de asservata in Ecclesia Eucharistia accipi potest illud execrandum scelus Donatistarum, quod ab Optato Milevit. breviter describitur his verbis: *Iusserunt Eucharistiam canibus fundi, non sine signo divini judicii; nam iidem canes accensi rabie ipsos dominos suos quasi larvae sancti corporis reos, dente vindice, tanquam innotos, & inimicos lanaverunt.* Illustrat Novarinus in *agno Eucharist. lib. 5. cap. 55.* Nec solum sub specie panis, verum etiam sub speciebus vini aliquando servatam fuisse in Ecclesia Eucharistiam patet ex epistola D. Chrysostomi ad Innoc. I. Papam, ubi ait: *Ingressis militibus in sacrarium, ubi sacra erant reposita, sanctissimum Christi sanguinem in militum vestes effusum fuisse.* Quia tunc forsitan adhuc laici communicabant sub utraque specie: quem morem ita communicandi referunt, atque moem hodiernum defendunt Joan. Ragufinus in perdocta oratione habita in Concilio Basiliensi, Suarez adversus Regem Angliæ, *lib. 2. cap. 5.* Bosquetus ad Innocent. III. *lib. 1. epist. 149.* Espenceus de *adorat. Euchar. lib. 2. cap. 13.* Pamelius in *notis ad D. Cyprianum epist. 63.* Baronius *anno 570.* Massana ad *D. Hieronymum verbo Eucharistia, Manrique tom. 1. annal. Cisterc. anno 119. cap. 3.* Wadingus ad *epist. 15. D. Franc. num. 7.* Sed tum ob periculum effusionis, tum ob facilitatem corruptionis, Eucharistia tantum sub specie panis servari cepit: & ægrotis Eucharistia sub specie tantum panis ministrabatur, ut constat ex vita S. Ambrosii à Paulino scripta, ex vita S. Basilii scripta ab Amphiloquio, ex Dionysio Episcopo Alexand. apud Eusebium *lib. 6. hist. cap. 36.* Aliqui Sacerdotes panem sanguine Domini intinctum custodiebant, juxta canonem 9. Concilii Rhemensis, supra relatum; alii panem intinctum in sanguinem Domini servabant; quam intentionem, ut abusivam, & Apostolicis constitutionibus contrariam damnavit Jul. I. in *epist. ad Episcop. per Ægyptum missa, & Concil. Brachar. 3. can. 1.* apud Gratianum in *cap. cum omne, de consec. dist. 2.*

Similem etiam abulum improbatum lego in *can. 28. Conc. Clarom.* sub Urbano II. his verbis: *Ne quis de altari commiscet, nisi corpus separatim, & sanguinem similiter non sumat, nisi per necessitatem, & per cautelam.* In cujus notis Binus ex Baronio notat, in eo canone damnari hæresim Berengarianam in eo capite, quo docebat, satis esse per unam speciem Eucharistia impleri figuram. Verum hæc interpretatio merito refellitur ab erudito Petr. Marcha in *not. ad dist. can. 28.* quia inter Berengarii hæreses similis non reperitur: quare vera ipsius canonis explicatio petenda est ex abusu illius sæculi, in quo quidam clerici fidelibus laicis Eucharistiam sanguine Domini intinctam porrigere non dubitabant, ut testis est auctor Micrologi, qui ante Greg. VI. tempora scripsit, *c. 26.* ibi: *Non est authenticum, quod quidam corpus Domini intingunt, & intinctum pro complemento communionis populo distribuunt, nam Ordo Romanus contradicat.* Quæ forma non tantum contraria erat ordini Romano, verum & Christi institutioni, qui corpus seorsim à sanguine commendaverat, ut notatur in Conc. Bracharen. 3. anno 678, quod similem corruptelam damnavit in *can. 1.* unde sumptum est quod Julii epistolæ ad Ægyptios in

Kk kk

colle-

collectione Isidori adscribitur, ibi: *Illud verò, quod pro complemento communionis intinctam tradunt Eucharistiam populis, nec hoc prolatum ex Evangelio testimonium recipit, ubi Apostolis corpus suum & sanguinem commendavit; seorsim enim panis; & seorsim calicis commendatio memoratur. Nam intinctum panem aliis non præbuisse legimus, excepto illo tantum discipulo, quem intincta buccellâ Magistri prodiorem ostenderet, non qua sacramenti hujus institutionem figuraret. Gliscibat in Occidente adeo hic abusus, ut Ivo Carnot. in tract. de divinis offic. eum tolerandum putaret in populi communionem: Non autem (inquit) corpore, & seorsim sanguine communicet, excepto populo, quem intincto pane, non auctoritate, sed summa necessitate timoris sanguinis Christi effusionis permittitur communicare. Ut similem communicandi formam proficerent PP. Concilii Clarom. statuerunt in dicto canone 28. ne quis communicet de altari, nisi corpus separatim, & sanguinem similiter sumat, id est seorsim, ut loquitur Concil. Brachar. sive singularim, quemadmodum Ordericus sensum illius canonis expressit. Duplex autem casus excipitur in dicto canone; necessitatis videlicet, & cautelâ. Primus contingebat, si communicatio esset præbenda ægris, aut pueris; tunc enim ad juvandum eum panis, intinctio permittitur, ut anno 1178. scripsit Paschalis II. Urbani II. successor ad Pontium Abbatem Cluniac. epist. 3. 2. ibi: *Novimus enim per se panem, per se vinum ab ipso Domino traditum: quem morem sic semper in sancta Ecclesia conservandum docemus, atque præcipimus, præterquam in parvulis, ac omnino infirmis, qui panem ab sorbere non possunt. Secundus casus cautelâ eveniebat, cum presbyteri, ne illis sanguinis effusio contingeret communicantium cœtu, solo pane intincto populam communicabant, non præbito poculo. Id egregie docet Rodolphus Abbas sancti Trudonis, qui eæratate vixit, his verbis, quos laudat Gropperus de communionem alterius specie, cap. 44.**

Hic & ibi cautela fiat, ne presbyter ægris, aut sanis tributis laicis de sanguine Christi, Nam fundi possit leviter, simplexque putaret, Quod non sub specie sit totus Jesus utraq.

7. *De causis servandi Eucharistiam.*
Custodiebatur, asservabaturque Eucharistia in Ecclesia variis ex causis, & pro diversis fidelium necessitatibus. Primò pro infirmorum communionem, ne sine hoc sacro viatico decederent, cap. presbyter. 2. dist. 93. Conc. Turon. & Rhem. apud Burchard. lib. 5. Decreti. c. 9. de decimis. Joan. Datis de Euchar. c. 18. Espenceus de adorat. Euchar. lib. 2. cap. 2. Nec contrarium deducitur ex cap. 1. de celebr. Missar. ubi jubetur, ut presbyter jejunos exeat ad opus rurale, ut possit subvenire necessitatibus infirmorum. Quem textum, ut ibi retuli, exponunt Doctores, videlicet ut possit iterum celebrare, & ita Eucharistiam infirmis ministrare. Ergo quia non servabatur olim Eucharistia in Ecclesia infirmorum gratiâ, Pro cuius textus expositionem ibi notavi, olim desiderari jejunium non solum in celebrante Missæ sacrificium, & recipiente corpus Domini, verum & in ministrante: & ideo licet Eucharistia servaretur pro infirmis ministrandis; tamen ut ritè illis ministrari possent, jubetur à Patribus Concil. Agat, ut presbyter, id est parochus, jejunos sit, ut possit necessitatibus infirmorum subvenire. Secundò asservabatur Eucharistia, ut ad Monachos, & moniales deferretur, teste Basilio in epist. ad Casariam Patriciam: *Omnis ait, in eremo solitariam vitam*

*agentes, ubi non est Sacerdos, communionem dominicæ servantes, a seipsis communicant. Et in novel. 123. Justini. quæ super diversis Ecclesiæ capitulis inscribitur, inter cetera de monialibus sic habet: Mulieribus quemcumque elegerint ipsæ, sive presbyterorum sive Diaconorum, ut sanctam eis communionem deportet, religiosissimus Episcopus. sub quo sancti, quasi ductis sortibus attribuit, quem sciet rectè, & honestè esse vitæ cognoverint. Illustrat Espenceus lib. 1. de adorat. Eucharist. cap. 5. per tot. Fuit etiam olim Eucharistia asservata non solum in usum modò viventium fidelium, verum & mortuis quoque data, & cum eis confespulta. Amalar. Fortunatus lib. 4. de Ecclesiæ offic. cap. 42. Amphiloch. in vita S. Basilii, cap. 6. ubi refert illum jam morti proximum Eucharistia consecrata parte reverenter sumpta, partem alteram secum sepelendam reservasse; et de hoc factò dubitet Theophilus tom. 15. in Heteroc. p. 2. sect. 1. punct. 10. D. Gregor. lib. 1. dialog. cap. 24. ibi: *Pæter quidam S. Benedicti sine ejus benedictione ad parentem, eorum quam debebat amantior, habitaculum monasterio relicto perveniens, eadem die defunctus est: his sepulto, toties foras corpore projecto, currentibus cum se in monachis, vir Dei (scilicet Benedictus) manu sua communionem corporis Domini dedit, dicens: *Ite, & hoc Domini corpus super pectus ejus cum magnæ reverentia ponite, & sic sepultura eam tradite. Quo factò susceptum ejus corpus terra tenui, nec ultra projecit. Et morem hunc præbitum mortuis Eucharistiam, non fuisse errorem ab hæreticis inductum, sed reverè permissum ab Ecclesiâ, docuerunt Mendoza lib. 2. Concil. lib. 1. in can. 58. Claudius Espenceus de adorat. Eucharist. cap. 7. Menardus in notis ad lib. sacram. D. Greg. fol. 247. Rosweidus in vita S. Basilii, fol. 161. Albalpinus lib. 1. obs. cap. 10. Harphenus in vita S. Benedicti, cap. 24. in fine, Vivat. de veteri monac. tom. 2. fol. 96. Henriquez lib. 1. summa, cap. 21. litt. D. Licet contrarium teneat, immò ex superfluitate aliqua observationem ritum hunc cepisse, Bail. Legion. q. 2. schol. cap. 4. qui capite sequenti duas assignat causas, ob quas Ecclesiâ olim sinebat mortuis Eucharistiam tradere. Primam ad extirpandam Gentilium superstitionem, juxta quam illi credebant, animas defunctorum tranare flumen illud Cocytii apud Tartaræ regionem, vehique Acherontis rate, cui ut defunctus portorium solveret, ejus ori obolum imponebanti. Juvenal. satyr. 3.***

At ille

Jam sedet in ripa, retrumque, novitium borres Porebma, nec sperat canosi gurgitis albim Infelix, nec habet quem porrigit ore trium.

Alex. ab Alex. lib. 3. dier genial. cap. 7. ubi ex Aristophane, Plutarcho, Luciano, Diodoro, & Plauto probat Tiraquellus. Expeffius Apul. lib. 6. Metamorph. dum viam descendendi ad inferos ostendit, ibi: *Sed non hætenus debetis vacua perillas tenebras incedere, sed offas potentia multâ concretas ambabus gestare manibus, ac in ipso ore duas ferre stipes. Et ut significaretur Eucharistiam, que verè est dignus gloriæ, esse Christianis navem transpositionis in gloriam. Unde ut hanc Gentilium superstitionem Patres Ecclesiæ extirparent, sineperditionem Patres Ecclesiæ extirparent, sineperditionem Patres Ecclesiæ apponere, ut bant in os defuncti Eucharistiam apponere, ut docerent, eo viatico fideles in patriam celestem transvehi securius, quam Gentiles. Aliam causam hujus perantiqui ritus assignat Basilius, ut ita quieti*

quieti cadaverum fidelium consuleretur, & dæmones ab ipsis sepulchris fugerentur. Nam cum primis Ecclesie saculis, dum extra Ecclesiam corpora defunctorum sepeliebantur, facile à spiritibus immundis vexarentur, in usu esse cepit, ut Eucharistia ori defuncti, aut supra pectus apponeretur, ut ita in pace quiesceret, nec à dæmone vexaretur, ut contigit in casu supra relato ex D. Gregorio, & aliis relatis à Franc. Georgio *lib. 2. problem. sect. 2. problem. 79. & 80.* Postea tamen cum sepultura fidelibus defunctis intra Ecclesiam permitteretur, & ritus superstitionis Gentilium penitus inolevisset, prohibuerunt Ecclesie PP. amplius Eucharistiam mortuis dare in Concilio Aléssiod. *can. 12. ibi: Non liceat mortuis, nec Eucharistiam, nec osculum tradi, nec velo, aut pallis corpora eorum obvolv.* Concil. Carthag. *3. can. 6. Item placuit, ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur, dictam est enim à Domino: Accipite, & manducate; mortui autem accipere non possunt, nec manducare.* Sexta Synodus in Trul. *can. 63. ibi: Nemo cadaveribus mortuorum Eucharistiam imperetur.* Concil. Hipponense *can. 5.* quod refert Crespetus in *summa verbo Eucharistia non danda mortuis.* Nec audiendus est Albaspinus *lib. 1. observ. cap. 9.* qui causam datæ mortuis Eucharistie eam proponit, quia videlicet ipsi cum fideles essent, excessissent ex hac vita sine communione Ecclesiastica; & ita illis defunctis porrigi Eucharistiam: quem refellit Theoph. *tom. 15. in Her. 2. p. sect. 1. punct. 16.* Deinde aservabatur Eucharistia ut daretur peregris proficentibus; & ita Satyrus D. Ambrosii frater in magna tempestate Eucharistiam è collo suspendit ipsi datam ab initiatis, qui erant in navi, à quibus eam poposcit, ut pater ex eodem D. Ambrosio *de obitu ipsius Satyri, cap. 7.* & Beda in *Martyrol. die 15. Augusti*, refert Iharficius Martyrem cum deferret eum Eucharistiam, & incidisset in Gentiles, maluisse sibi vitam eripi, quam Eucharistiam, quæ è manibus Gentilium evolavit. Illustrat Espenceus *lib. 2. de adorat. cap. 7.* Deinde aservabatur Eucharistia pro illis diebus, in quibus non sacrificabatur, veluti Quadragesima tempore, excepto Sabbato, & Dominica, & sacro Annunciationis die, in quibus fiebat sacrificium præsanctificatum: quare Eucharistia illa vocabatur præsanctificatorum, ut patet ex *can. 52. 6. Synod.* ubi notavit Balsam. Et de his sacrificiis præsanctificatis agunt Menardus in *notis ad Sacram. D. Gregoris, fol. 75.* Turrinus pro *canonibus 6. Synodi, fol. 69.* Eusebius *de Quadrag. cap. 13.* Vicecomes *volum. 2. de ritibus Missæ, lib. 2. cap. 9.* Rursus aservabatur Eucharistia, ut Presbyteri, & Diaconi per 40. dies à die suæ ordinationis ex ea communicarent, ut referunt Fulbertus Carnot. *epist. ad Finardum, ibi: Hostiam Sacerdos recens ab Episcopo promotus de manu ordinatoris susceperat quotidianu usu ad quadragesimum usque diem minutatim consumebat.* Albinus Flaccus *de divin. offic. ut. qualiter Episcopus ordinetur in Curia, ibi: Ad communicandum verò Pontifex porrigit ei formatum, atque sacram oblationem, quam accipiens communicat super altare; cetera verò reservat sibi usque ad dies quadragesima. Postmodum ex præcepto Apostoli communicat omnem populum.* Ilustrat, & mysticas rationes hujus ritus refert Hallier. *de sacris elect. cap. 9. artic. 2. §. 3.* Tandem olim, & hodie aservatur Eucharistia, ut ostendatur in processione, D. D. Gonzal. in *Decretal. Tom. III. Pars II.*

quæ etiam ante Urbanum IV. in plerisque Ecclesiis in usu erat, ut constat ex Concilio Brach. *can. 5.* & aliis relatis ab Anton. August. *lib. 4. epu. tit. 6.* Menardus *ad Sacram. D. Gregoris, fol. 184.* Espenceus *de adorat. Eucharist. lib. 2. cap. 4.* licet festum peculiarem corporis Christi ipse Urbanus instituisse prope annum 1261. in *Clem. unic. dereliquis, & venerat.* ut referunt plura de ea festivitate adducentes Sherlogus *tom. 3. in Camp. vestig. 305. cap. 7. sect. unic. num. 59.* Spondanus in *continuat. Baronii anno 1264. & 1311.* Suarez *tom. 1. derelict. lib. 1. de diebus festis.* Herrera *de orig. divin. offic. lib. 2. cap. 8.*

Quibus ita animadvertis ratio præsentis affectionis facile percipitur; nam cum conficit, tot Traditur ob causas olim, & hodie Eucharistiam debere in Ecclesiis parochialibus aservari, similiterque christiana esse custodiendum, ut sacramentum Confirmationis ministrari possit, & nonnunquam homines ausu temerario tam Eucharistiam, quam christina surripuerint ad nefaria, & horribilia opera, ut supra in notis probavi; ideo tam diligenter PP. Concilii Laterani in præsentem cavent, & statuant, ut Sacerdos sub clavi, & fidei custodia christina, & Eucharistiam habeat, ne aliquis ad nefaria illis abuti possit; & si negligenter ea custodierit, pro modo culpæ puniatur suspensione, aut depositione. Fuit etiam injunctum ipsis presbyteris, ut frequenter hoc sacramentum renovare curarent octavo saltem die, in *c. presbyter, de consecr. dist. 2.* & ab Odone Cancellario Parisiensi *can. 21.* ubi rationem reddit, *ne vetustate aliqui ad indevotionem moveri valeant, aut errorem.* Ab Huberto Cantuar. Archiep. in suis Decretis, apud Rogerium & Hoveden. in *Joanne Rege, ibi: Renovetur hostia ipsa singulis diebus Dominicis.* Quare tempore interdicti, & in Ecclesia specialiter interdicta celebrari potest sacrificium Missæ ex hac causa, ut renovetur Eucharistia, *cap. permittimus, de sen. excom. lib. 6.*

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta ex facto Domini relato ab Origine, seu Cyrillo, nam verum est, Dominum nostrum non jussisse Eucharistiam à se consecratam differri in crastinum; sed non inde rectè inferitur, non debuisse postea Eucharistiam aservari; multa enim Dominus per se non jussit, quæ postea per Apostolos disposuit, etiam circa sacramentum Eucharistie, ut sanctus Augustinus testatur *epist. 118.* nec Origenes hoc agebat, ut probaret, non posse Eucharistiam conservari; sed cum docere vellet, placere Deo sacrificium laudis recens, & novum ac spirituale, non vetus, usus est exemplo Domini, qui Eucharistiam à se consecratam continuo manducari jussit, ut exponit Bellarminus *lib. 4. de Eucharist. cap. 5.* Accedit, nam in his hominibus Origenis, & Cyrilli, Rufinus qui eas verit, plura adjecit, & sustulit, ut ipse testatur, & tradit Espenceus *lib. 2. de adorat. Eucharist. cap. 9.* Immo ipse Cyrillus Alexandrinus redarguit hunc primum emergentem errorem illorum, qui putabant Eucharistiam in sequentem diem non esse servandam; nam ad Colofyrium Episcopum Arfontem scribens, sic ait: Porro alios etiam esse audio, qui mysticam benedictionem nihil ad satisfactionem proficere dicant, si quid ex ea fiat reliquum in alium diem: infantunt verò, qui hæc asserunt; nec enim alteratur Christus, nec sanctum ejus corpus immutatur, sed benedictionis vis, & facultas, & vivificans gratia perpetuo

8.
Traditur
ratio deci-
dendi.

9.
Difficili-
tur ambi-
tandi ra-
tio.

petuō in ipso existit. Nec obstat auctoritas D. Clementis; nam verum est, olim nonnunquam Eucharistia reliquias servari, nonnunquam custodiri prohiberi; cum enim propter saevas Gentilium persecutiones fideles clam in cæmeteriis, & locis occultis convenirent ad Missæ sacrificium celebrandum, & in eo communicandum, non poterat publicè exponi, & assertari sacra Eucharistia, ne Christianæ Religionis inimici etiam eam apprehenderent, & conculerent: quare illis persecutionum temporibus, pacè adhuc Ecclesiæ non datâ, congruentius PP. existimaverunt, ut reliquias Eucharistia, quæ supererant, potiùs in sanctibus jejuniis traderentur, aut ignis purissimo elemento absumerentur, ne illis irrisio, aut irreverentiâ per Gentiles fieret, præcipuè cum nulla injuria sacramento ex simili consumptione irrogaretur. cum ignis operatio ad specierum modò exterminarum absumptionem, non verò ad rerum internarum, hoc est corporis, & sanguinis Domini læsionem tenderet: nam & Pius Pontifex relatus in *cap. super negligentiam de consecr. dist. 2. ca. super quæ aliquid Domini vel de sanguine stillasset, vel de corpore cecidisset, igne iussit exuri, & cineres intus altare recondi; cuius etiam nunc decreto, si quo casu ex sacramento reliquum sit, quod fumini non possit, utimur. D. Thom. 3. p. 2. q. 83. artic. 6. ad 7. Nec obstat textus in d. can. 3. Concilii Cæsaraug. pro cuius solutione sciendum est, primis Ecclesiæ sæculis, quia frequentioribus persecutionibus prohibebantur fideles in Ecclesiis, aut cæmeteriis ad communicandum convenire, permittitur illis fuisse Eucharistiam secum in domum deferre, ut quotidie sumerent corpus Domini, & ut ait D. Cyprianus *epist. 56. considerantes se quotidie sanguinem Christi sumere, & ipsi pro Christo sanguinem effunderent, & ita concessum fuit, ut cum in Ecclesia, aut aliis locis abditis sacrificium Missæ offerretur, fideles, qui ad eam conveniebant, non tantùm ibi communicarent, verùm & particulas ex Eucharistia consecrata à Sacerdote acceptas domum ferendas sumerent; quas reverenter asservatas singulis diebus summo mane jejuni communicarent: quò respexit Tertul. ad uxorem *cap. 5. dum ait: Non sciet maritus, quid ante omne cibum gustet; & si sciverit, panem non illum credit esse, qui dicitur. Cuius moris meminerunt Clemens Alex. lib. 1. Strom. Basiliius in *epist. ad Cæsar. Patric. quæ habetur tom. 6. Biblioth. SS. PP. ibi: Alexandria autem, & in Ægypto unusquisque ex laicis, qui illis degunt, maximâ ex parte communionem habet domi sua. D. Gregorius lib. 3. dialog. cap. 36. D. Hieronymus *epist. 50. Iustian. novel. 123. §. in omnibus, & alii congeſti ab Espenceo de adorat. Eucharist. lib. 2. cap. 4. Basiliius Legion. q. 2. scholast. cap. 3. Landmeter. d. cap. 75. qui mos cyanuit propter fraudes impiorum, & hæreticorum, qui ne detegerentur in Ecclesiis non communicasse, sacrum Domini corpus secum auferentes, polluebant, & prophanabant: contra quos cautum fuit in Concilio Tolet. 1. can. 14. & Cæsaraugust. 2. can. 3. ut qui Eucharistiam acceptam in Ecclesia non consumpsisset, anathema in perpetuum esset: quem doctè exponunt P. Henao tom. 3. de sacrif. Missæ, *disp. 29. sect. 27. Cabassutius in notis Concilior. ibi: & mirus casus hostiæ à quadam muliere in archa inclusæ refertur in cap. ple-******

nè 30. de decimis, in 1. collect. his verbis: Plene nobis innotuit ex ruarum continentia litterarum quod cum hostia quadam sacrata in archa cuiusdam mulieris parochiana ruc conclusa fuisset, virtute Domini faciente, pars ferè media in corpus Christi manifestè conversæst, ita ut caro videretur, &c.

Sed antequam manum à tabula suspendamus, exponendus est difficilis textus in can. 9. Concilii Nannet. in illis verbis: *De oblationibus, quæ offeruntur à populo, & consecrationibus superant, vel de panibus, quos offerunt fideles ad Ecclesiam, vel de certè de suis, presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido, & convenienter, ut post Missarum solennia, qui communicare non fuerint rati, eulogias omni die Dominico, & in diebus festis exinde accipiant: & illa, unde eulogias presbyter daturus est, ante in hac verba benedicat, &c. Quem canonem citant Burchardus lib. 5. Decret. cap. 27. Ivo Carnot. p. 2. Decreti, cap. 37. ex Decretis Pii Pontificis cap. 4. In eo illud facile non est, an agatur de Eucharistia, vel de pane benedicto à presbytero; siquidem de Eucharistia, ad quid iubetur, ut quod superfit, per parochias dividatur, & mittatur? siquidem ex supra traditis servari potiùs debebat in Ecclesia. Pro cuius canonis expositione sciendum est, apud antiquos genus quoddam fuisse communionis per eulogias, ideo institutum, ut absentibus mitteretur pars aliqua, & societas esset cum Episcopo, & cæteris fidelibus, qui in civitate morarentur; nam cum per vicos & pagos sparsi, & diffusi ex eadem non possent sumere communionem, cuperantque semper unionis Christianæ speciem quam possent maximam, retinere, diebus festis ex matrice per parochias benedictus panis mittebatur, ex cuius perceptione communionem adesse inter omnes fideles ejusdem diocesis intelligeretur: quod introductum fuisse à Melchiae refert Baronius anno Christi 313. num. 52. De his eulogiis in can. 14. Concilii Laodic. ita cavetur: *Sanctas oblationes ad vicem eulogiarum per festivitatem per scholam ad alias parochias minime transmitti oportere. Quod ideo cautum fuit, quia ea die omnis populus non ex eulogiis, sed Eucharistia communicare debebat. Et in can. 32. ita legitur: Quod non oporteat hereticorum eulogias accipere. Quia videlicet cum eis non dabatur communio, unde Episcopus excommunicatus eulogias dare non poterat, ut videre est apud Gregorium Turon. lib. 8. histor. cap. 10. panis hic fermentatus erat ut probavi in *cap. final. de celebrat. Missæ. & à presbytero post Missam benedicebatur. Concil. Matifcon. can. 50. ibi: Cautum est, nisi à Missa à presbytero oblationes accipere. Gregorius Turon. lib. 5. histor. Franc. cap. 14. ibi: Post Missam autem petiit, ut ei eulogias dare deberemus. Plura de hoc pane benedicto congeſti P. Henao tom. 3. de sacrif. Missæ, *disp. 28. sect. 54. De his Eulogiis non verò de Eucharistia consecrata accipientibus est dictus canon: 9. Concilii Nannet. & de his eulogiis plura adduxerunt Albaspinus lib. 1. observ. cap. 8. Haæpthenus in vita S. Benedicti cap. 8. in princip. & tom. 2. disquisit. monast. lib. 4. tract. 7. disquisit. 4. Bignonius ad Marculfum lib. 2. cap. 42. Lindembrog. in glossar. legum antiq. verbo Eulogia, Buleng. ad Calaub. diatrib. 3. cap. 33. fol. 172. Filelacus de orig. paræc. cap. ult. fol. 644. Balsamon. & Justelus in d. can. 32. Concilii Laodic. Oralora de regul. ex panis. excus. 5.****

CAPUT II.

Idem in (a) eodem.

Relinqui nolumus incorrectum, quod quidam clerici Ecclesias sic disponunt suppellectilibus propriis, & etiam alienis, ut potius domus laica, quam Dei basilica videantur: non considerantes, quod Dominus non sinebat ut vas transferretur per (b) templum. Sunt & alii, qui non solum Ecclesias dimittunt incultas, verum etiam vasa (c) ministerii, & (d) vestimenta ministrorum, ac pallas altaris, necnon ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus sunt horrori. Quia verò zelus nos comedit domus Dei, firmiter prohibemus, ne huiusmodi suppellectilia in Ecclesiis admittantur, nisi propter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias necessitates urgentes, ad eas oporteat habere refugium: sic tamen, ut necessitate cessante res in loca pristina reportentur. Praecipimus quoque, ut (e) oratoria, vasa, corporalia, vestimenta praedicta, (f) munda & nitida seruentur: nimis enim videtur absurdum, in sacris sordes negligere, quae dedecent in prophanis.

NOTAE.

1. (a) **Eodem.** Concilio videlicet Lateran. cap. 19. & reperitur hic textus in quarta collectione, sub tit. de immunit. Eccles. cap. 1. nec male, cum praesens collectio spectet ad immunitatem, seu reverentiam Ecclesiarum. Sed quia in secunda parte agitur de custodia vasorum, & vestimentorum Ecclesiarum, ideo à Raymundo compilatus fuit sub hoc titulo.

(b) **Templum.** Marc. cap. 11.

(c) **Vasa ministerii.** Calicem videlicet, & patenam, de quibus agitur in cap. 1. de pignor. cap. final. de celeb. Missar.

(d) **Vestimenta.** De quibus agitur in cap. 2. de offic. custod. dicto cap. 1. de pignorib. cap. unic. de sacram. unctio.

2. (e) **Oratoria.** Ita etiam legitur in ipso Concilio, sed ni fallor legendum est, oratoria; nam si in praesenti agebat Innocentius III. de vestibus sacris, ut nitidae, & munda essent, ad quid simul oratoria cum vestibus referre, & conjugere poterat? Lego ergo oraria. Orarium autem licet aliquando accipiatur pro veste muliebri, seu virili, ut apud D. Paulinum in vita S. Ambrosii, ibi: *faciebant etiam turba virorum, ac mulierum oraria, vel semicincta sua, ut corpus sanctum aliquatenus ab ipsis contingeretur.* Conc. Aurel. 1. can. 28. ibi: *Monacho orarium in monasterio, vel zonas habere non licet.* Nonnunquam tamen accipitur pro veste honesta sacerdotali. Synodus Mogunt. 1. can. 21. ibi: *Præbyteri sine intermissione utantur orariis, propter differentiam sacerdotii dignitatis.* Frequentius tamen apud veteres Ecclesiae scriptores accipitur pro sacro indumento, quod stolam dicimus, ut in Synodo Laodice. can. 22. ibi: *Quod non oportet ministrum ferre orarium, nec etiam fores relinquere.* Et can. 23. ibi: *Quod non oportet lectores, vel cantores ferre orarium, & sic legere, vel canere.* Concil. Brachar. cap. 27. ubi cum PP. ab usum quendam Diaconorum arguerent, secus quam oportebat oratio utendum, ita statuunt: *Placuit, quia aliquanti huius Provinciae Ecclesiae Diacones absconsis intra tunicam utuntur orariis, ita ut nihil*
D. D. Gonzalin Decretal. Tom. III. Pars II.

differre à Subdiacono videantur, ne de cetero sicut decet, utantur orario. Brach. 1. 3. can. 3. *De omnibus Sacerdos cum ordinator, orario utroque humero am-
biatur.* Tolet. 4. can. 39. *Sioraria duo nec Episcopo quidem induere licet, nec presbytero utique, multo minus diacono, qui minister eorum est. Unum ergo orarium oportet Levitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est praedicat.* Ita vocem hanc exposuerunt Albinus Flaccus de divinis officiis, cap. quid significant vestimenta, ibi: *Orarium, id est stola dicitur, eo quod Oratoribus, id est Praedicatoribus concedatur.* Rabanus Maurus de mystic. cleric. cap. 19. ibi: *Orarium dicitur, licet hoc quidam stolam vocent. Hoc enim genere vestis solummodo eis personis uti est concessum, quibus praedicandi officium est delegatum.* Latius profertur Vicecomes volum. 4. de rubric. Missae. lib. 2. cap. 18. & 19. & nos in cap. à multis, de atate, & qualis.

(f) **Munda, & nitida.** Consonant textus in cap. vasa 38. cum sequent. de consecr. dist. 1. Gregorius VII. in Concil. Romano anno incerti, c. 27. *Vasa altaris, & panni, vel pallia nitida sint, & integra: & si fuerint vetusta, vel aliquo casu corrupta, religioso, & puro loco abscondantur, vel igne cremantur.* Refert A. Augustin. in epit. lib. 7. titul. 2. Huiusmodi enim vestes in loco serà munito recondi solebant. Concil. Rhemense apud Burchardum lib. 3. cap. 97. ibi: *Expletà Missa calix cum patena, & sacramentorum liber cum vestibus sacerdotalibus, in munito loco sub sera recondantur.* Et erant olim in Ecclesia quidam ministri, quibus sacrarum vestium curatio demandata erat. De quibus in Synodo Nicena 1. can. 63. ibi: *Sit in unaquaque Ecclesia procurator, & cum eo alii, qui curam habeant proventuum, & reddituum Ecclesiae, & deinde villarum, & sementis, & sumptuum, & vasorum auri, & argenti, & vestimentorum, & ornamentorum Ecclesiae.* De eis eg. in cap. 2. de offic. custod. & plura tradit Vicecomes volum. 4. de rubric. Missae, lib. 1. cap. 7.

COMMENTARIUM.

4. **G**entiles res, quas præcipue ab hominum injuriis tutas fervari volebant, in templis custodiendas, Sacerdotum, ædificiorumque fidei commendabant: cujus moris exemplum occurrit in mensuris, ac ponderibus; quæ cum olim in publicis locis asservari solerent, ne corrumperebantur, *l. modis 9. C. de suscept.* veluti in Capitolio; unde Romanam amphoram Jovi sacratam olim fuisse refert Fanius his verbis:

Amphora sit cubus, quam ne violare liceat

Sacravere Jovi Tarpeio in monte Quirites.

Justinianus in Ecclesiis fervari præcipit in novella 128. notavi in cap. 2. de empr. & vend. Similiter testamenta, ut eorum securitati consuleretur, in templis deponerentur, *l. 4. §. ult. ff. famul. ercise. l. 3. §. proinde, ff. de tabul. exhib.* Unde Augusti testamentum Vestalibus commendatum fuisse refert Suetonius in Jul. cap. 83, & in August. cap. ult. & Tacitus lib. 1. annal. Idem de testamento Antonii refert Plutarchus in ejus vita: ob eandemque causam pecunia, sicut in publicis deponeretur locis, *l. fidejussor 64. ff. de fidejuss. l. qui mutuum 36. §. 1. ff. mandati: ita in æde sacra Saturni, Dianæ, vel Castoris deponeretur, l. si rem 73. ff. de procurat. l. ait Prætor 7. §. sed etsi. ff. de minor. l. acceptam 19. de usuris, l. 1. §. sin autem, C. de communi servo. l. litibus 20. §. 1. C. de agricolis.* Unde Juvenalis satyr. 14. ait:

Ærara nullus in arca nummus

Ad vigilem ponendis Castora nummi.

Et Herodianus lib. 1. scribit, Romanos in templo Pacis pecunias suas deponere solitos, quod moris & Hebræis fuisse deducitur ex lib. 1. Machab. cap. 3. lib. 1. Regum, cap. 12. lib. 1. Paralip. cap. 9. Athenienses in templo Delis solitos deponere publicas pecunias, referunt Thucydides lib. 1. Æmilius Probus in Aristide, & Cicero lib. 2. de legibus scribit, Alexandrum in Cilicia apud Solem in delubro deposuisse pecuniam, & Plautus in Bacchide inquit: *Nos apud Thotimum omne aurum deponimus, quia illic Sacerdos Diana Ephesiæ est, quin ipsa in æde Diane conditum est ibi.* Dio orat. 31. *Nostis haud dubie Ephesos, apud quos multa sunt pecunie, partim privatorum recondita in Diana templo, non solum Ephesiorum, sed & hospium. & omnium undecunque gentium: partim etiam populorum, Regumque. Deponunt autem omnes eo securitatis gratia, nemine unquam auso locum assicere injuria, tamen jam plurima bella gesta sunt, civitasq; sapius fuerit capta.* Macrobius lib. 1. Saturni. cap. 8. tradit, pecunias publicas solitas deponi in arario, quod Romæ erat. Immo & deponerentur, aut in templo Pacis, juxta Herodianum lib. 1. aut in templis Saturni, Fidei & Jovis Capitolini, ut ex Tullio, Plinio, Livio, & antiquo Perfit interprete, tradunt Dorleans ad lib. 1. annal. Taciti, pag. 34. Picartus decade 18. histor. polit. cap. 4. Ferrandus Aduensis lib. 1. explicat. juris ad leg. 1. Depositi: latè illustrant Forner. lib. 6. rer. quotid. cap. 4. Demsterus ad Rosinum lib. 7. cap. 31. ad finem, Sherlogus tom 3. in Cantio. vestig. 25. sect. 2. Marcel. Donat. ad Suetonium in Domitiano, cap. 7. tom. 6. thesauri erit. fol. 784. D. Nicolaus de Castro in §. 1. de empr. & vendit. num. 99. Brodeus lib. 4. miscel. cap. 17. Revardus lib. 1. variar. cap. 24. D. Lau-

rent. Ramirez ad Martialem epig. 7. Sed apud Catholicos ob reverentiam Ecclesiis debitam, sicut in illis non licet negotiari, seu tabernas ad cibos vendendos apponere, *can. 77. Synodi 6. aut ullos accubitus, vel lectulos sternere, c. nulli 41. dist. plura Barbosa voto 103. nisi causa summe necessitatis, quo casu deficiente diversorio etiam jumenta in Ecclesiis intruduci posse, docetur in can. 89. 6. Synodi;* ita etiam nec deponere prophana suppellectilia clericorum, vel secularium in eis licet, nisi propter hostiles incurfus, aut repentinum incendium; aliis qui admittit hujusmodi res depositas in Ecclesia, peccat lethaliter, ut probat P. Suarez tom. 1. de reg. lib. 3. cap. 6. Tantum enim vestimenta, & vasa Ecclesiæ ibi recondi debent, vel res prophane ingruentis belli causâ, ut supponit Greg. VIII. in can. 32. Synodi Romana, incerti anni, ibi: *Arca ab Ecclesia expellantur, nisi una ad custodiam, & libros: sed si forte diffidat guerra fuerit, ille, quæ in Ecclesia fuerint, nullum laicis debent reddant, sed Ecclesiis.* Refert Ant. August. in epist. per lib. 13. tit. 12. cap. 5. ut usitatum narant Gregorius Turon. lib. 3. cap. 12. Anton. Florent. lib. 4. de mirac. S. Bened. c. 24. Juxta quem casum belli imminens accipio monem 66. Concilii Meldensis, ibi: *Ut hi, qui monasteria, atque sacra loca, vel Ecclesiæ infringunt, & Sacerdotes ac viros ecclesiasticos non solum dehonorent, verum & diverso, atque adverso modo affligunt, velas satirici canonice sententia, quæ ex his decreta esse dignoscitur, subigantur.* Etc. 1. de deposito. Innoc. III. lib. 1. epist. in edit. Colon. fol. 194. ibi: *Verum tam res sacra, & alia ibidem pro securitate deposita, Tunc enim ob securitatem cum alibi non ita fervari possint, in templis res prophane deponuntur. Quin & apud Gentiles legitimus penes Virgilium lib. 7. in templum Junonis à Trojanis alportata, quæ ab incendio vindicari poterant, quod ibi salva futura arbitrentur, etiam contra hostium quamcunque impunitatem.*

*Et jam porticibus vacuis, Junonis alylo
Custodes lecti: Phœnx, & avus Ulysses
Prædam asservabant; hæc undaq; Troia gaza
Incensis erepta adytis, mensaq; Deorum,
Crætereq; auro solidi, captivæq; vestis
Congeritur.*

Deinceps enim non humanum cultorem fragilis potentia habitura sunt res in Ecclesia depositæ, sed Deum ipsum vigilem, excubatoremque, qui sævissimis ulcisci modis nosset talium rapinam bonorum, & fecitque multoties, nempe Juliano, & Felice Præfectis Antiochenam Ecclesiam, Aureum Dominicum nuncupatam, expilari non verentibus, Sozomeno referente lib. 5. cap. 7. Theodoro libro 2. cap. 11. & 12. Nicophoro lib. 10. cap. 29. cum Guntario Genferici fratris, ut scribunt Procopius libro 1. Isidorus de bello Wandalico: & cum superbissimus Tyrannus, notæque crudelitatis Alaricus esset urbe positus, nihil antiquius habuit, ut refert Paulus Orosius lib. 7. cap. 39. quam ut dato præcepto mandaret, si qui in sancta loca, præcipueque ad Apostolorum Petri, & Pauli basilicas confugissent, hos in primis inviolatos, securosque esse ficerent. Facit Anonymus Floriac. lib. 4. de miraculis S. Benedicti, cap. 24. ibi: *Ut verò moris aggressum est in adventu militum formidare, rustici omnia sua ad Ecclesiam convenerunt, iam annonam, quam suppellectilem variam.*

Sed

5.
Exponitur quis 17. quæst. 4. in illis verbis: Similiter sacrilegium committitur auferendo sacrum de sacro, vel non sacrum de sacro. In quibus Joannes Pontifex supponit, res prophanas in templis deponi posse; siquidem ait, eas auferentes sacrilegium committere. Difficilis est etiam textus ille, dum in eo docetur, committi sacrilegium auferendo non sacrum de sacro; nam tunc cum auferatur res privata, tantum furtum, non sacrilegium perperatur, l. 4. in princip. l. 9. in princip. l. 11. §. 1. ff. ad leg. Jul. pecul. igitur non rectè Joannes in eo textu docet, sacrilegium committi, Pro cuius textus expositione dicendum est, Joannem Pontificem in eo textu referendum esse ad casum, in quo ob belli imminens periculum, vel ob incendium, res privatae depositæ essent in loco sacro, ut in præsentem permittitur; tunc enim si aliqua ex eis auferatur, sacrilegium committitur, ut docent Suarez de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 3. Azor p. 1. lib. 9. cap. 23. Secunda difficultas ut satisfaciamus sciendum est, tam inter Rhetores, quam Jureconsultos controversum esse, utrum qui privatam pecuniam in æde sacra depositam abstulit, fur, an sacrilegus sit? In qua questione Severus, & Antoninus rescripterunt in l. 5. ff. ad leg. Jul. pecul. eum furti actione, non sacrilegii teneri; opus tamen fuit hac constitutione; nam Saturninus docuit in l. aut facta 16. §. locus, ff. penis, locus facit, ut idem vel furtum, vel sacrilegium sit, & capite luendum, vel minori supplicio. Et Cicero libro 2. de legibus, ait: Sacrum, sacrove commendatum, qui eleperit, rapseritve, parricida esto. Et sanè quis potest id facere, ut sacrilegium non faciat, qui rem depositam in æde sacra auferat, cum sit in fide, & tutela numinis, cui ædes est consecrata, Plautus in Aulul. act. 3. scen. 5.

Nunc hoc mihi factu est optimum, ut te auferam

Aulam Fidei sanum: ubi absrudam probe.

Fides novisti me, & ego te: cave sis tibi.

Nem me mutastis nomen, si hoc concedidero, ibo ad te fretus tuâ, Fides, fiducia.

Et mox.

Vide, Fides, etiam atq. etiam nunc salvam in aulam abs te auferam,

Tua fidei credidi: aurum in tuo loco, & fano est situm.

Jam si animum delinquentis spectemus, non potest aliter judicari, nisi sacrilegium hoc esse, cum hac mente templum ingrediatur, ut seu sacra,

seu prophana fuerint res, eas harpaget. Estimantur delicta animo, & causa delinquendi, dict. l. 16. §. causa, ff. de penis, l. verum est 39. ff. de furtis. Postremò si Sopatro in declam. auscultamus, gravius est auferre res privatorum è loco sacro, quam res sacras. Etenim qui rem sacram è loco sacro auferat, erga Deum injuria est: qui verò res privatorum è loco sacro auferat, & Deum violat, & homines: hos, quia res eorum auferat: illum quia fidem ejus apud deponentes suspectam reddit. Hit tamen argumentis non obstantibus sequimur constitutionem Severi, & Antonini, quæ Cassio Felto rescripterunt, furti actionem, non sacrilegii esse, si res privatorum ex æde sacra surreptæ sint, d. l. 5. Sequimur autem non idcirco, quòd argumenta superiora inepta, aut infirma sint, sed quòd disputandi ratione potentius rescriptum sit. Disputando enim Saturnini sententia obtineri facile posset: sed frustra dispuces reclamantibus Cæsaribus, qui furti duntaxat actionem dederunt, non accusationem sacrilegii. Sunt quibus hæc responsio displicet, existimantes etiam disputandi ratione, atque argumentorum pondere Saturnino superiores Cæsares esse, aut certè Saturnini responsum restringendum ad eum, qui vi effracto fano res privatorum abstulit. Nam, inquit, si locus faceret sacrilegium, faceret etiam blasphemiam, si cui in loco sacro convitium dictum fuerit: at hoc nemo dixerit: quare nec illud asserendum est. Præterea ajunt, quòd si locus faceret sacrilegium, sequeretur eum, qui thesaurum tollit de loco religioso sacrilegium facere, contra textum in l. 4. §. non sit, ff. ad leg. Jul. pecul. igitur nec ille, qui è loco sacro rem privatam auferat. Sed horum sententia audienda non est, nec rectè illi arguunt: Locus facit sacrilegium: ergo etiam blasphemiam; non enim quemadmodum res commendantur fidei Numinis, ita homines in templo reperti, tanquam depositi, sacri habentur: nec etiam rectè inferunt: Qui thesaurum de loco religioso tollit, non facit sacrilegium: ergo etiam auferat rem privatam, sacrilegium non committit; nam thesaurus nullius est, & jure naturali occupanti conceditur: res autem aliena non potest sine crimine de loco sacro auferri. Docuerunt Anton. Mattheus de criminibus ad leg. Jul. pecul. cap. 3. Cujac. lib. 3. obs. cap. 19.

Opponi etiam potest præsentem canonem textum in cap. per vestras, de donat. inter, junctis per me adductis in ejus notis.